

5. Чайнов А. В. Крестьянское хозяйство: Избранные труды / [редкол.сер.: Л. И. Абалкин (пред.) и др.]. – М. : Экономика, 1989. – 492 с. – (Экон.наследие).

6. Ярошевич О. Я. Проблеми та перспективи подальшого розвитку особистих селянських господарств / О. Я. Ярошевич // Інноваційна економіка. – 2010. – № 3. – С. 67-69.

***Аннотация.** В статье проанализированы особенности производства сельскохозяйственной продукции в крестьянских домашних хозяйствах. Предложена классификация крестьянских домашних хозяйств, исходя из их целей и специфики использования ресурсного потенциала.*

***Ключевые слова:** крестьянское домашнее хозяйство, ресурсный потенциал, информационное общество, институциональная среда*

***Annotation.** In the article the features of production of agricultural goods are analyzed in peasant households. Classification of peasant households is offered, coming from their aims and specific of the use of resource potential.*

***Keywords:** peasant household, resource potential, informative society, institutional environment*

УДК 331.341.1

Карпенко А.В.,
к.е.н., доцент,

Запорізький національний технічний університет

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

***Анотація.** У статті надано визначення національної інноваційної системи. Досліджено особливості формування національної інноваційної системи України та запропоновано напрями її подальшого розвитку.*

***Ключові слова:** інновації, національна інноваційна система, розвиток, інфраструктура.*

Постановка проблеми. Стале економічне зростання в сучасному суспільстві забезпечується технологічним прогресом, накопиченням та продуктивністю капіталу, капіталоозброєністю, демографічними змінами, інноваціями (дослідженнями і розробками), освітою та формуванням людського капіталу тощо [1, с. 23-46]. Одним із основних джерел довгострокового економічного зростання, що було сформульовано ще в 1930-х роках

Й. Шумпетером, розвивалося М. Кондратьєвим, С. Кузнєцом та ін., є інновації [2] Вони виступають джерелом розвитку людства, товаром (продуктом), технологією, процесом, новою виробничою функцією, формою організації діяльності та певним результатом [3].

В Україні інноваційний процес вже тривалий час згасає, скорочується кількість інноваційних підприємств та їх результативність, а вітчизняний малий і середній бізнес майже зовсім його не розвиває [4, с. 190]. Крім того, показники продуктивності праці є одними з найнижчих серед країн Східної Європи та СНД, що й підтверджує застійні процеси в науково-технологічній сфері [4, с. 195].

Здолати розрив у продуктивності праці Україна не зможе без структурних змін і дієвої інноваційної політики, формування сприятливого системного середовища для розвитку інновацій через створення узгодженої за всіма елементами національної інноваційної системи (НІС).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні перші публікації з інноваційної тематики на початку 1990-х років представили такі науковці як Ю. Бажал, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Семиноженко та ін. Сьогодні інноваційну тематику досліджують Н. Іванова, І. Макаренко, В. Пономаренко, Л. Федулова, Л. Шаповалова та ін., що внесли вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічних положень інноваційної діяльності, формування НІС. Проте сучасна динаміка інноваційних процесів в Україні вимагає комплексного дослідження проблем розвитку НІС.

Цілі роботи. Дослідження теоретичних положень сутності національної інноваційної системи, стану національної інноваційної системи України та розробка напрямів її подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Успадкувавши від СРСР значний науково-технічний потенціал, Україна на початку XXI століття посідала одне з перших місць у світі за кількістю наукових співробітників, рівнем освіченості українців перевищувала середній індекс країн Східної Європи і СНД та входила до «тридцятки» країн світової інтелектуальної еліти. Проте на сьогодні,

залишаючись серед світових лідерів за такими напрямками фундаментальної науки, як фізика, математика, інформатика, хімія, фізіологія, медицина та володіючи піонерними напрацюваннями й прикладними розробками у сфері лазерної, кріогенної, аерокосмічної техніки, засобів зв'язку та телекомунікацій, програмних продуктів тощо, Україна на відміну від розвинутих країн, у яких 85-90 відсотків приросту ВВП забезпечуються за рахунок виробництва та експорту наукоємної продукції, частка України на ринку високотехнологічної продукції, становить приблизно 0,05-0,1 відсотка [5].

Сьогодні Україна посідає 75 місце в світі за Індексом мережної готовності (3,85), який комплексно характеризує рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що відіграють провідну роль у розвитку інновацій та вважається Всесвітнім економічним форумом і міжнародною школою бізнесу INSEAD одним з найважливіших показників потенціалу країни й можливостей її розвитку [6].

Провідна роль у формуванні сприятливого системного середовища для розвитку інновацій належить державі, яка маючи відповідну «національну інноваційну систему», здатна реалізувати власний інноваційний потенціал. Створення НІС, як основного механізму саморозвитку, сьогодні є головним фактором довгострокового зростання економіки, реалізації інноваційної моделі розвитку.

На відміну від розвинутих країн в Україні тривалий час не було законодавчо визначено необхідність створення національної інноваційної системи. Згідно Постанови ВР України від 27 червня 2007 року № 1244-V «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації» [5] та пізніше Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 року № 680-р «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» на 2009-2013 роки [7] в Україні була започаткована діяльність з формування національної інноваційної системи.

Концепція національних інноваційних систем формувалася в світовій практиці у 80-х роках ХХ століття, під впливом трьох основних теорій: загальної теорії систем; інноваційної теорії Й. Шумпетера; теорії інституційних змін Д. Норта [8, с. 94].

Вперше поняття НІС було використано К. Фріменом у його дослідженні технологічної політики Японії [9], де він визначив НІС як «мережу взаємопов'язаних інституцій в державному та приватному секторах, чия діяльність і взаємодія ініціюють, привносять, видозмінюють та розповсюджують... інновації». Проте майже одночасно схожі дослідження виконувались Б.-А. Лундваллом та Р. Нельсоном, які також вважаються основоположниками теорії НІС. Вони на відміну від К. Фрімена, у визначенні НІС акцентують увагу на національний аспект інноваційної діяльності. Зокрема, Б.-А. Лундвалл визначає НІС, як «набір елементів і зв'язків, які взаємодіють в процесі виробництва, розподілу та використання нового, економічно вигідного знання», а також «знаходяться або походять з території національної держави» [10]. У Р. Нельсона НІС визначено як «сукупність інститутів, чия взаємодія визначає інноваційну продуктивність (ефективність) національних фірм» [11].

Термін «національна інноваційна система» в законодавстві України трактується як «сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу» [7].

Сьогодні питання методології формування НІС знаходиться на стадії досліджень та наукових дискусій, попри те що вже представлено багато публікацій щодо її становлення й функціонування. На це вказує відсутність одноставного та вичерпного визначення НІС, методології її формування.

Одним з найбільш суттєвих напрацювань останніх років в даному напрямі є праця Н.І. Іванової, на думку якої НІС передбачає реалізацію системного процесу взаємодії та забезпечення зворотних зв'язків між усім

комплексом економічних, соціальних, політичних, організаційних та інших чинників, що визначають створення інновацій [12, с. 14]. Тобто, національна інноваційна система формується під дією таких основних чинників, як: наявність та розмір природних та трудових ресурсів; рівень та особливості розвитку інститутів держави; обсяг та форми підприємницької діяльності.

Значна частина дослідників схиляється до думки, що інноваційна система характеризується трьома основними рисами: ототожнюється з інноваційною інфраструктурою; є особливими інтегрованими структурами, головними функціями яких є інноваційна діяльність і яким властива ознака інноваційності; заснована на механізмі взаємозв'язку між елементами системи [13, с. 53].

Функціонування інноваційної системи залежить від розвитку та взаємодії її окремих елементів (підсистем): державного регулювання (інституції); освіти; генерації знань; інноваційної інфраструктури; виробництва [7].

Національна інноваційна система ґрунтується на двох основних складових – сукупності взаємопов'язаних організацій (структур) та комплексу інститутів правового, фінансового та соціального характеру, взаємодія яких і визначає стан та її розвиток. Тобто формування НІС визначається створенням сприятливого економічного і правового середовища, формуванням інноваційної інфраструктури, удосконаленням механізмів державного сприяння комерціалізації результатів наукових досліджень, експериментальних розробок.

Структура базової моделі інноваційної системи досить вдало визначена Л.І. Федуловою у відповідності до таких принципів структурування: функціональне призначення підсистеми (здійснення або обслуговування інноваційного процесу); переважна сфера впливу та форма власності в підсистемі (державна або приватна); у межах підсистеми здійснення інноваційного процесу – функціональна роль в інноваційному процесі (створення, комерціалізація або практичне використання нового знання); у межах підсистеми обслуговування інноваційного процесу – основний вид ресурсів, що виробляється компонентами підсистеми (матеріальні або нематеріальні). Визначені принципи дали змогу структурувати інноваційну

систему на підсистеми: підсистема, діяльність якої спрямована на забезпечення інноваційного процесу нематеріальними ресурсами; підсистема, елементи якої приймають безпосередню участь в інноваційному процесі; підсистема, функція якої полягає у забезпеченні інноваційної діяльності матеріальними ресурсами [14, с. 49]. Отже, НІС формується за наявності узгодженого механізму взаємодії науково-дослідницького й підприємницького середовища, та складається з трьох основних підсистем, що забезпечують генерацію ідей, виробництво та реалізацію інновацій: підсистема формування нематеріальних ресурсів; підсистема безпосереднього інноваційного процесу; підсистема матеріально-технічного забезпечення інноваційного процесу.

Сучасний стан НІС України характеризується значними вадами, серед яких основними недоліками є [13, с. 72-74]: відрив науки від господарської практики; відсутність програми довгострокового розвитку державного та регіонального рівнів; відсутність механізмів оцінки ефективності державних та регіональних науково-технічних програм; недосконалість законодавчої бази в частині стимулювання інноваційної активності, матеріального та морального стимулювання інтелекту, особливо ВНЗ; спонтанне ініціювання інновацій; відсутність відповідної інноваційної інфраструктури й механізмів комерціалізації науково-технічних розробок; непослідовність, безсистемність і в деякій мірі хаотичне проведення державної політики тощо.

Результативність функціонування національної інноваційної системи в Україні можна представити статистичними даними про інноваційну діяльність промислових підприємств (табл. 1) [15, с. 83-84; 16].

За 1995-2011 рр. кількість підприємств, що впроваджували інновації зменшилась на 675 од., попри поступове їх зростання з 2005 р. Показник питомої ваги промислових підприємств, що впроваджували інновації знизився до 55,9%, а у 2005 р. – був рекордно низьким – 8,2%, що нижче порогового значення (25%) і набагато нижче від аналогічного показника розвинених країн (70-80%).

Показники інноваційної діяльності промислових підприємств України

Роки	Кількість підприємств, що впроваджували інновації		Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, до загальної кількості промислових підприємств		Кількість освоєних нових видів продукції		Кількість впроваджених нових видів технологічних процесів	
	од.	% до 1995 р.	од.	% до 1995 р.	од.	% до 1995 р.	од.	% до 1995 р.
1995	2002	100	22,9	100	11472	100	2936	100
1996	1729	86,4	19,3	84,3	9822	85,6	2138	72,8
1997	1655	82,7	17	74,2	10379	90,5	1905	64,9
1998	1503	75,1	15,1	65,9	10796	94,1	1348	45,9
1999	1376	68,7	13,5	59,0	12645	110,2	1203	41,0
2000	1491	74,5	14,8	64,6	15323	133,6	1403	47,8
2001	1503	75,1	14,3	62,4	19484	169,8	1421	48,4
2002	1506	75,2	14,6	63,8	22847	199,2	1142	38,9
2003	1120	55,9	11,5	50,2	7416	64,6	1482	50,5
2004	958	47,9	10	43,7	3978	34,7	1727	58,8
2005	810	40,5	8,2	35,8	3152	27,5	1808	61,6
2006	999	49,9	10,0	43,7	2408	21,0	1145	39,0
2007	1186	59,2	11,5	50,2	2526	22,0	1419	48,3
2008	1160	57,9	10,8	47,2	2446	21,3	1647	56,1
2009	1180	58,9	10,7	46,7	2685	23,4	1893	64,5
2010	1217	60,8	11,5	50,2	2408	21,0	2043	69,6
2011	1327	66,3	12,8	55,9	3238	28,2	2510	85,5

Висока питома вага кількості впроваджених нових видів продукції у 2000-2002 рр. пояснюється різницею в методиці розрахунку зазначеного показника, який у 2011 р. підвищився. При зниженні за досліджуваний період кількості впроваджених видів технологічних процесів на 426 од., протягом 2007-2011 рр. – їх питома вага зростає до 85,5%. Тобто характеристика інноваційної діяльності в Україні вказує на відсутність розвитку національної інноваційної системи, стабільної стратегії розвитку країни, що викликає нестабільність та ситуативність розвитку інноваційних чинників економічного зростання. Загалом показники інноваційно-технологічного розвитку реального сектора економіки залишаються протягом останніх років майже стабільними. Це підкреслює існуючу закономірність щодо значущості стабілізуючої ролі інноваційних чинників в економічному розвитку.

Рівень розвитку національної інноваційної системи України також характеризується наявністю науково-дослідних закладів (табл. 2) [16], вищих учбових закладів, посередників, що поєднані між собою певними зв'язками та здатні утворювати сукупну привабливість системи для її учасників.

Таблиця 2

Кількість наукових організацій та науковців в Україні

Роки	Кількість організацій, які виконують наукові дослідження і розробки		Чисельність науковців		Чисельність докторів наук в економіці		Чисельність кандидатів наук в економіці	
	од.	% до 1995 р.	од.	% до 1995 р.	од.	% до 1995 р.	од.	% до 1995 р.
1995	1453	100,0	179799	100,0	9759	100,0	57610	100,0
1996	1435	98,8	160103	89,0	9974	102,2	58132	100,9
1997	1450	99,8	142532	79,3	10322	105,8	59332	103,0
1998	1518	104,5	134413	74,8	10446	107,0	59703	103,6
1999	1506	103,6	126045	70,1	10233	104,9	59547	103,4
2000	1490	102,5	120773	67,2	10339	105,9	58741	102,0
2001	1479	101,8	113341	63,0	10603	108,6	60647	105,3
2002	1477	101,7	107447	59,8	11008	112,8	62673	108,8
2003	1487	102,3	104841	58,3	11259	115,4	64372	111,7
2004	1505	103,6	106603	59,3	11573	118,6	65839	114,3
2005	1510	103,9	105512	58,7	12014	123,1	68291	118,5
2006	1452	99,9	100245	55,8	12488	128,0	71893	124,8
2007	1404	96,6	96820	53,8	12845	131,6	74191	128,8
2008	1378	94,8	94138	52,4	13423	137,5	77763	135,0
2009	1340	92,2	92403	51,4	13866	142,1	81169	140,9
2010	1303	89,7	89534	49,8	14418	147,7	84000	145,8
2011	1255	86,4	84969	47,3	14895	152,6	84979	147,5

За 1995-2011 рр. кількість організацій, які виконують наукові дослідження і розробки зменшилася на 198 од (або 13,6%), а чисельність науковців скоротилася майже на 95 тис. чол., що є загрозою для розвитку НІС. Однак, в економіці України зростає чисельність докторів та кандидатів наук відповідно на 52,6% та 47,5 %, попри загальне падіння чисельності науковців. Така тенденція хоча й є позитивною, проте сьогодні більшість наукових кадрів працює у ВНЗ, де невисокий рівень наукової діяльності з причин відсторонення освіти від практики, а це не сприяє розвитку вітчизняної НІС.

В Україні за 1995-2011 рр. обсяг виконуваних наукових та науково-технічних робіт за питомою вагою у ВВП скоротився з 1,36 до 0,79%. В

структурі виконаних робіт зросла питома вага фундаментальних досліджень та науково-технічних послуг, а знизилась – прикладних досліджень і науково-технічних розробок (табл. 3) [16].

Таблиця 3

Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт в Україні

Роки	Всього, у факти- чних цінах млн. грн.	у тому числі								Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-тех- нічних робіт у ВВП, %
		фундамен- тальні дос- лідження		прикладні дослід- ження		науково- технічні розробки		науково- технічні послуги		
		млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
1995	709,3	81,7	11,5	209,7	29,6	393,5	55,5	24,4	3,4	-
1996	1111,7	140,6	12,6	321,6	28,9	606,9	54,6	42,6	3,8	1,36
1997	1263,4	188,5	14,9	309,2	24,5	693,7	54,9	72,0	5,7	1,35
1998	1269,0	205,5	16,2	297,5	23,4	682,8	53,8	83,2	6,6	1,24
1999	1578,2	220,5	14,0	330,4	20,9	918,6	58,2	108,7	6,9	1,21
2000	1978,4	266,6	13,5	436,7	22,1	1106,3	55,9	168,8	8,5	1,16
2001	2275,0	353,3	15,5	304,9	13,4	1317,2	57,9	299,6	13,2	1,11
2002	2496,8	424,9	17,0	343,6	13,8	1386,6	55,5	341,7	13,7	1,11
2003	3319,8	491,2	14,8	429,8	12,9	1900,2	57,2	498,6	15,0	1,24
2004	4112,4	629,7	15,3	573,7	14,0	2214,0	53,8	695,0	16,9	1,19
2005	4818,6	902,1	18,7	708,9	14,7	2406,9	50,0	800,7	16,6	1,09
2006	5354,6	1141,0	21,3	841,5	15,7	2741,6	51,2	630,5	11,8	0,98
2007	6700,7	1504,0	22,4	1132,6	16,9	3303,1	49,3	761,0	11,4	0,93
2008	8538,9	1927,4	22,6	1545,7	18,1	4088,2	47,9	977,7	11,4	0,90
2009	8653,7	1916,6	22,1	1412,0	16,3	4215,9	48,7	1109,2	12,8	0,95
2010	9867,1	2188,4	22,2	1617,1	16,4	5037,0	51,0	1024,6	10,4	0,90
2011	10349,9	2205,8	21,3	1866,7	18,0	4985,9	48,2	1291,5	12,5	0,79

Суттєве значення в національній інноваційній системі належить освіті, в якій і зосередилась сьогодні переважна більшість наукових співробітників з науковими ступенями, що свідчить про значний її потенціал. На початок 2012-2013 навчального року в Україні функціонувало 823 вищих навчальних заклади (ВНЗ), що на 214 менше рівня 1995-1996 н.р., серед яких 489 закладів I-II та 334 – III-IV рівнів акредитації (табл. 4) [17].

**Діяльність вищих навчальних закладів України на початок
навчального року**

Навчальний рік	Кількість закладів, од.		Чисельність студентів у закладах, тис. ос.		Випущено фахівців за рік, тис. ос.		Кількість на кінець року, ос.	
	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	аспірантів	докторантів
1995/96	782	255	617,7	922,8	191,2	147,9	17464	1105
1996/97	790	274	595,0	976,9	185,8	155,7	19227	1197
1997/98	660	280	526,4	1110,0	162,2	186,7	20645	1233
1998/99	653	298	503,7	1210,3	156,9	214,3	21766	1247
1999/00	658	313	503,7	1285,4	156,0	240,3	22300	1187
2000/01	664	315	528,0	1402,9	148,6	273,6	23295	1131
2001/02	665	318	561,3	1548,0	147,5	312,8	24256	1106
2002/03	667	330	582,9	1686,9	155,5	356,7	25288	1166
2003/04	670	339	592,9	1843,8	162,8	416,6	27106	1220
2004/05	619	347	548,5	2026,7	148,2	316,2	28412	1271
2005/06	606	345	505,3	2203,8	142,7	372,4	29866	1315
2006/07	570	350	468,0	2318,6	137,9	413,6	31293	1373
2007/08	553	351	441,3	2372,5	134,3	468,4	32497	1418
2008/09	528	353	399,3	2364,5	118,1	505,2	33344	1476
2009/10	511	350	354,2	2245,2	114,8	527,3	34115	1463
2010/11	505	349	361,5	2129,8	111,0	543,7	34653	1561
2011/12	501	345	356,8	1954,8	96,7	529,8	34192	1631
2012/13	489	334	345,2	1824,9	92,2	520,7	-	-

Незважаючи на скорочення кількості ВНЗ чисельність студентів зросла з 1540,5 тис. у 1995-1996 н.р. до 2170,1 тис. студентів у 2012-2013 н.р., або на 629,6 тис. Крім того, змінилася структура розподілу між ВНЗ: I-II рівнів акредитації – з 40,1 до 15,9 %, III-IV рівнів акредитації – з 59,9 до 84,1 %. Така тенденція сприяла щорічному зростанню чисельності, яка перевищує сьогодні рівень 1995-1996 н.р. майже в 2 рази. Зросла в Україні і чисельність аспірантів та докторантів відповідно – на 95,8 % і 47,6 %.

Значні обсяги освітньої діяльності позитивно відобразилися на останній рейтинговій оцінці агентства Bloomberg, згідно якого Україна сьогодні займає 42 місце серед найінноваційніших більше 200 країн світу, випереджаючи Південну Африку, Аргентину, Румунію, Болгарію тощо. Як критерії рейтингу було виділено сім факторів: інтенсивність проведення науково-дослідницьких

та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) відносно вкладу у ВВП; рівень продуктивності праці; концентрація високих технологій; кількість дослідників у відсотках на 1 мільйон людей; продуктивність промисловості; рівень освіти; патентна активність. Найвищими в Україні були показники рівня освіти (6 місце) і патентної активності (17 місце) [18]. Однак, отримана позиція є дискусійною з точки зору значних досягнень, оскільки значна «охопленість» освітою населення України ще не свідчить про високу якість підготовлених фахівців. Адже ринок праці хоча й переповнений сьогодні робочою силою, проте за оцінкою роботодавців характеризується недостатньою чисельністю саме висококваліфікованих працівників. Тому даний рейтинг скоріше вказує не на високі переваги в інноваційній діяльності, а про значні невикористані можливості вітчизняної інноваційної системи (у Росії – 14 позиція).

Про стан розвитку НІС можна стверджувати також на основі підходів до оцінки: звіту про глобальну конкурентоспроможність Всесвітнього економічного форуму та індексу економіки знань Світового Банку. Згідно звіту про глобальну конкурентоспроможність Всесвітнього економічного форуму, зокрема за індексом зростаючої конкурентоспроможності рівень розвитку НІС України погіршується, оскільки протягом 2008-2012 рр. позиції держави у рейтингу знижувались з 72 до 82, до 89 та знову до 82 [19, с. 356]. За індексом економіки знань Світового Банку Україна також втрачає свої позиції, бо за 2010-2012 рр. з 54 позиції вона перемістилася на 56 [20]. Розвиток бізнесу ускладнений: корупцією, податковим законодавством, доступом до фінансування, неефективною урядовою бюрократією тощо [19, с. 356].

Найбільш ефективною організаційно-економічною формою інтеграції науки і виробництва серед усіх інноваційних структур у світовій практиці визнано технопарки або територіально-виробничі наукові комплекси, які почали створюватися в Україні з 2000 р. Сьогодні в Україні зареєстровано 16 технопарків, проте динаміка їх розвитку та функціонування знизилась. Крім того, відособленість їх від інших наукових організацій, вищих учбових закладів, малих і крупних інноваційних і виробничих підприємств,

інноваційних бізнес-інкубаторів і центрів не забезпечує розвитку національної інноваційної системи. Всі вітчизняні технопарки мають вузьку спеціалізацію та не сприяють розвитку венчурних фірм.

Висновки. НІС є складною системою, яка одночасно є процесом взаємодії між різними суб'єктами інноваційної діяльності та результатом цієї взаємодії, що можливе за узгодженого механізму взаємодії науково-дослідницького й підприємницького середовища. Вона включає три основні підсистеми: підсистеми формування нематеріальних ресурсів; підсистеми безпосереднього інноваційного процесу; підсистеми матеріально-технічного забезпечення інноваційного процесу.

Тенденції формування та розвитку НІС України свідчать, що сьогодні в державі функціонують лише окремі, не пов'язані між собою її елементи, підтвердженням чого є результати інноваційної діяльності.

Оскільки домінуюча роль в управлінні формуванням НІС в світовій практиці належить державі, яка, з одного боку, визначає правила функціонування НІС, з іншого – забезпечує необхідну ресурсну підтримку, уряд України повинен сприяти не тільки фінансуванню інновацій, а й забезпечити високу ступінь партнерства в системі «наука-бізнес-держави». Розвиток вітчизняної НІС має базуватися на кластерному ефекті, який забезпечить мережний взаємозв'язок всіх учасників в інноваційній діяльності. Такі заходи сприятимуть подальшому формуванню та розвитку НІС в Україні й дозволять їй приймати участь у світовому інноваційному просторі в якості рівноправного партнера.

Література.

1. Шараев Ю. В. Теория экономического роста [Текст] : учеб. пособие для вузов / Ю. В. Шараев. – М. : ГУ ВШЭ. – 2006. – 254 с.
2. Witt U. How Evolutionary is Shumpeter's Theory of Economic Development / U. Witt // Industry and Innovation. – Volume 97. – Numbers 1/2, 7-22, April / August 2002. – [Electronic resource]. – Mode access:

http://www.econ.mpg.de/files/2004/staff/witt_HowEvolutionaryIsSchumpertersTheory.pdf.

3. Національна інноваційна система України : проблеми і принципи побудови : монографія / І. П. Макаренко [та ін.] ; наук. ред. І. П. Макаренко ; відп. ред. П. М. Копка ; Ін-т проблем нац. безпеки. – К. : ІПНБ, 2007. – 520 с.

4. Корпоративні структури в національній інноваційній системі України / За ред. д-ра екон. наук Л. І. Федулової. – К. : Укр ІНТЕІ, 2007. – 812 с.

5. Постанова ВР України від 27 червня 2007 року № 1244-V «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1244-16>.

6. Индекс сетевой готовности – информация об исследовании. Рейтинг стран мира по Индексу сетевой готовности в 2012 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/networked-readiness-index/networked-readiness-index-info>.

7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 року № 680-р «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR090680.html.

8. Шаповалова Л. Складові національної інноваційної системи та рівень їх розвитку в Україні / Л. Шаповалова // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка. – 2011. – № 121-122. – С. 94-98.

9. Freeman C. Technology Policy and Economic Performance: Lessons from Japan/ C. Freeman. – London: Pinter, 1987. – 155 p.

10. Lundvall B-A. National Innovation Systems: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning / B-A. Lundvall. – London, Printer, 1992.

11. Nelson R. National Innovation Systems. A Comparative Analysis / R. Nelson. – New York / Oxford, Oxford University Press, 1993.

12. Иванова Н. И. Национальные инновационные системы / Н. И. Иванова. – М. : Наука. – 2002. – 244 с.

13. Регіональна інноваційна система : теорія і практика : монографія / Під ред. д-ра екон. наук, проф. В. С. Пономаренка. – Х. : ІНЖЕК. – 2011. – 688 с.
14. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / За ред. Л.І. Федулової. – К.: Основа, 2005. – 552 с.
15. Економіка України за 1991-2009 роки / за заг. ред. акад. НАН України В. М. Гейця [та ін.] ; Ін-т екон. та прогнозів. НАН України. – К. : Держкомстат України. – 2010. – 112 с.
16. Наука та інновації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
17. Освіта в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
18. Україна – у топ-50 найінноваційніших країн світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/ukrainna_potrapila_do_spisku_naybilsh_innovatsiynih_kraiin_1793373.
19. The Global Competitiveness Report 2010-2011. – World Economic Forum : World Economic Forum within the framework of the Centre for Global Competitiveness and Performance. – 2010. – 501 p.
20. KEI and KI Indexes (KAM 2012) [Electronic resource]. – Mode access: http://info.worldbank.org/etools/kam2/KAM_page5.asp.

***Аннотация.** В статье представлено определение национальной инновационной системы. Исследованы особенности формирования национальной инновационной системы Украины и предложены направления ее дальнейшего развития.*

***Ключевые слова:** инновации, национальная инновационная система, развитие, инфраструктура.*

***Summary.** Is presented in the article the definition of the national innovation system. Analyzed peculiarities formation of national innovation system of Ukraine and proposed directions of its further development.*

***Key words:** innovation, national innovative system development, infrastructure.*